

Het Kasteel van Weesp moet te vinden zijn

Heeft er nu wel of niet een Kasteel van Weesp bestaan. En zo ja, waar stond het dan? In 2005 is onderzoek gedaan naar het kasteel, dat ook wel Huis ten Bosch werd genoemd. Er werd niets concreets gevonden. De vraag dringt zich op of er op de goede plek én goed genoeg is gezocht.

Voor plaatselijke historici is het zo klaar als een klontje: er is niets gevonden omdat er op de verkeerde plek is gezocht. Onderzoek van oude geschriften en kaarten wijst erop dat er in Weesp ooit een 'Huis ten Bosch' heeft bestaan. Het huis bestond uit een rechthoekig gebouw met een zadeldak, lag bij 'Utermeer' (in de buurt van Fort Uitermeer), met een voorburch, hoofdburch, boomgaarden en singelgrachten. Het kasteel zou in 1672 zijn verwoest.

Het onderzoek in 2005 is gedaan door archeologisch adviesbureau RAAP, in opdracht van de provincie Noord-Holland. Het bestond uit drie delen: bestudering van archiefmateriaal zoals oude kaarten en geschriften, booronderzoek in de grond en archeologisch vooronderzoek. De uitkomsten waren teleurstellend. De onderzoekers concludeerden dat er „geen harde bewijzen zijn gevonden voor de aanwezigheid van het kasteel in het onderzoeksgebied. Het is echter ook niet geheel uit te sluiten.” Christian Pfeiffer, gemeenteraadslid in Weesp en werkzaam bij

Erfgoedvereniging Bond Heemschut, heeft als geïnteresseerde in de historie van zijn woonplaats eind 2019 een artikel over het verdwenen kasteel geplaatst op zijn weblog. Zijn belangstelling voor het kasteel werd gewekt na lezing van een artikel van Anton Cruysheer uit 2009 in het contactblad van de Historische Kring Weesp. Het gaat over de geschiedenis van het kasteel en het archeologische vooronderzoek dat RAAP deed. „Cruysheer stelt dat het onderzoek op de verkeerde plek is uitgevoerd”, aldus Pfeiffer.

Proefboringen

RAAP had op een terrein aan de Kreugerlaan, rechts van het kleine bruggetje over de 's-Gravelandse Vaart onderzoek gedaan. „Ze kwamen op die plek op basis van bureauonderzoek.” Het archeologisch onderzoeks- en adviesbureau heeft zelfs proefboringen gedaan in de weilanden aan de Kreugerlaan. „Ik heb op het kaartje van RAAP rood gearceerd waar zij in de grond gezocht hebben”, vervolgt Pfeiffer. „En uiteraard niks gevonden.”

Een andere plek, bij de Vechtbrug, in het weiland naast de Gooilandseweg (blauw omrand op het kaartje van RAAP) zou daarentegen de goede plaats zijn waar het kasteel heeft gestaan. Als weggevoert staat er zelfs een hek met de aanduiding Huis ten Bosch. RAAP heeft volgens Pfeiffer en een omwonende in 2005 wel op deze plek gezocht, maar werd het *archeolo-*

gisch niet interessant bevonden. Pfeiffer: „Iets waar ik het dus mee oneens ben. Volgens de overlevering zou op die plek het kasteel hebben gestaan, de huidige boerderij is er zelfs naar vernoemd (Huis ten Bosch, red.)”

Volgens de huidige bewoners van de boerderij en het huis naast de Vechtbrug is in het weiland een vierkante plek te zien, die kan doorgaan voor overblijfsel van de omwalling van het kasteel. Ook Pfeiffer noemt de vierkante vorm: „Op het hoogstebeeld van de AHN2-methode zie ik midden in het weiland iets wat duidelijk datzelfde vierkant is, met daarin zelfs sporen van muren. Het is een speciale lasertechniek die archeologen gebruiken om oude sporen in het landschap te vinden. Met het blote oog onherkenbaar, maar op deze manier inzichtelijk.”

Buurman

Hij voegt eraan toe: „Als RAAP niet alleen bureauonderzoek had gedaan waren ze ongetwijfeld terechtgekomen bij Lieuwe Veerman, de buurman van Huis ten Bosch. Hij vertelt dat je vooral bij droog weer een duidelijk vierkant in het gras kunt zien.”

Eline Verburg van RAAP bevestigt dat het archeologisch bureau onderzoek heeft gedaan in Weesp. „Voor zover wij kunnen nagaan was de aanleiding daarvoor het Jaar van het Kasteel. Het doel was vast te stellen of het terrein de juiste archeologische status had. Er

is wel degelijk veldonderzoek gedaan, maar geen geofysisch onderzoek.”

Echo

Bij geofysisch onderzoek wordt een soort echo gemaakt van de bodem, zonder ingrepen zoals graven. Zo wordt achterhaald of er nog archeologisch interessante restanten van het kasteel in de bodem zitten. RAAP heeft aan de hand van grondboringen wel het vierkante terrein met omwalling gelokali-

seerd. Maar de boringen hebben 'geen aanwijzingen' opgeleverd voor de aanwezigheid van archeologische resten in de ondergrond, vermeldt het onderzoeksrapport. Op basis daarvan concludeert RAAP dat 'kasteel Huis ten Bosch naar alle waarschijnlijkheid dan ook nooit ter plaatse van 'dit omwalde' terrein heeft gelegen.’ „Vanwege het ontbreken van harde aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten van een kasteel, is besloten om geen geofysisch onderzoek uit te voeren”, stelde RAAP.

Mysterieus

Het is op zijn minst opvallend dat RAAP wel de omwalling met het vierkante patroon lokaliseert, maar niet verder zoekt naar de reden waarom het gras daar in de zomer tijdens droge periodes - inzakt. Bewoner Hans Beukeboom, op wiens terrein het mysterieuze patroon in het gras in de zomer te zien is, vermoedt dat de fundering van het kasteel met goed onderzoek wel degelijk te vinden is.

Gezien recente ontwikkelingen op archeologisch gebied moet dat mogelijk zijn. Zo heeft de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed in 2015 immers met de AHN2-techniek het raadsel van de naam Franse Kamp bij Bussum ontfaamd. Maar misschien was er in 2005 een financieel motief om niet verder te zoeken. Wellicht dat geldgebrek in het tijdperk na de fusie van Weesp met Amsterdam geen beletsel meer is.

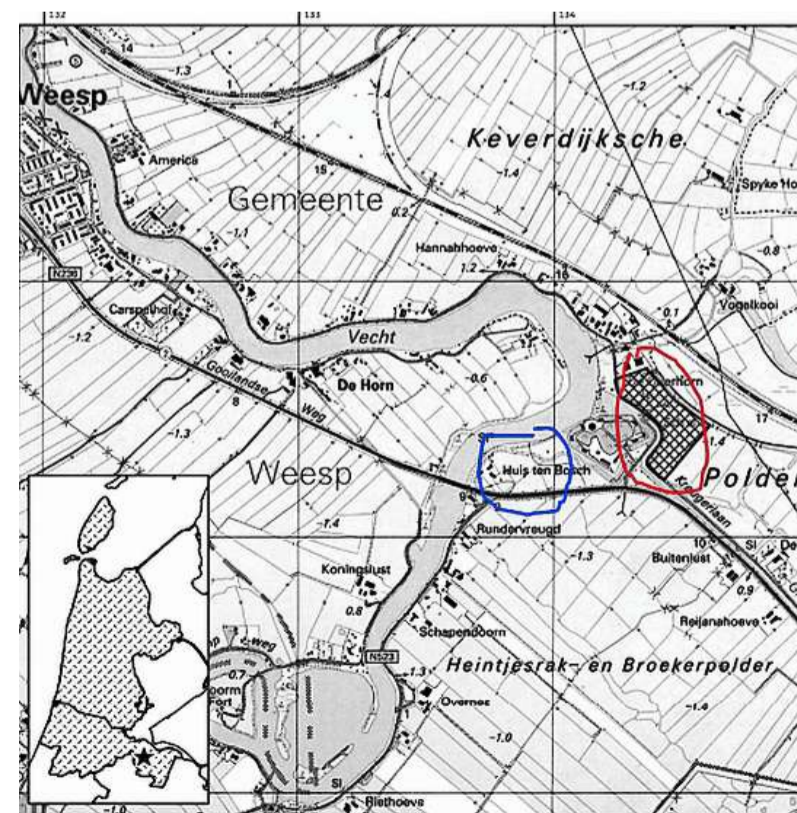
Tamar de Vries

Heeft het **Kasteel van Weesp** echt bestaan of is er niet op de goede manier naar gezocht?

Niets gevonden bij proefboringen op verkeerde plek

Op de kaart die met lasertechniek is gemaakt is de vierkante vorm van de omwalling te zien.

In het rood omcirkelde gebied heeft RAAP naar het kasteel gezocht. TEKENING RAAP

Huis ten Bosch is tot vier keer toe vernield

Hoe komt het dat er geen restanten van het Kasteel van Weesp zijn gevonden? Deels omdat het kasteel - of Huis ten Bosch zoals het bekend staat - tot vier keer toe is vernield. En grondig ook.

De geschiedenis van het kasteel gaat terug tot begin dertiende eeuw. Egbert van Amstel (die ook Van den Bosch of Bosschen werd genoemd) kreeg Huis ten Bosch in leen van zijn broer Gijsbrecht II. In 1316 worden alle lenen van Egbert IV vervallen verklaard als straf van de bisschop van Utrecht, omdat Egbert in 1296 aan de kant van de moordenaar van graaf Floris V stond. De bisschop vond het volgens de overlevering wel zelig voor Egberts familie omdat die berooid achterbleef.

Daarom moesten de dochters van Egbert het kasteel in achterleen doorgeven aan Egberts zuster, Elisabeth van den Bosch. Haar nakomelingen houden het kasteel lang in bezit, maar pech achtervolgt hen ook. De echtgenoot van Elisabeth, die luistert naar de wonderlijke naam Herbaren of Herboren, wordt in 1333 doodge-slagen. Zijn familie maakt herhaalde malen 'verkeerde keuzes' en raakt in het ongereede.

Twisten

Tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten wordt het kasteel in

Huis ten Bosch was een complete burcht.

PRENT UIT PARTICULIER BEZIT

1408 vernield en in 1426 neemt hertog Filips van Bourgondië het kasteel in, omdat de familie de zijde van Filips' opponent, gravin Jacoba van Beieren, koos.

In 1514 wordt het kasteel vernield door de Zwarte Hoop, een groep plunderende Gelderse en Friese soldaten. Het kasteel wordt

zo drastisch met de grond gelijk gemaakt dat het nog steeds niet is herbouwd als de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) uitbreekt.

In het Rampjaar 1672 (De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden werd aangevallen door Engeland, Frankrijk en de bissdommen Münster en Keulen) is

het kasteel opnieuw opgetrokken. Maar de Fransen verwoestten het in 1673 voor de vierde en laatste keer. In 1925 zijn naar verluidt de fundamenten van het kasteel compleet uitgegraven. Karrenvrachten puin zijn er afgevoerd. Iets verderop werd Fort Uitermeer gebouwd.